

PETER ENAHORO:

Stark medicin

Afrikas enorma ekonomiska problem måste till stor del skyllas på staternas egen politik, skriver Peter Enahoro. En alltför snabb stor satsning på offentlig verksamhet under inflytande av utländska rådgivare som inte insåg kontinentens särskilda villkor har skapat ett läge där inbromsningen med hjälp av IMF blir alltmer plågsam.

En överraskande upptäckt har skett i Afrika på senare tid. Det gället det antal människor som av internationella Valutafonden förvandlas till valutaexperter genom IMF:s starka inblandning i dagens Afrikas ekonomiska politik och åtgärdsprogram. Ännu mer förvånande är den totala bristen på självmedvetande, när många människor talar om "vår regerings nedskärnings- och rationaliseringsprogram", eller när de pekar på IMF:s "strukturella anpassningsförmåga", nästan som talande papegojer.

Nitton afrikanska regeringar har hittills godtagit IMF:s växlande villkor, samtidigt som långt flera med behov av att närma sig fonden ännu ligger lågt, i väntan på att ett mirakel skall inträffa.

Ett pinsamt faktum är att vad IMF begär är något som hade bort införas spontant av Afrikas regeringar för tjugo år sedan. För ett kvartssekel sedan borde vi afrikaner ha förstätt att vi fallit offer för vår egen retorik. Vi borde ha gjort oss av med våra utländska vänners och rådgivares tjänster. Dessa lockade oss nämligen till åtgärder såsom obegränsad statlig inblandning, ändlösa export- och importkontrollrundor och massiva utlandslån.

Nedsvärtandet av entreprenörandan, en avundsjuk attityd som underblåstes av romantiker utklädda till visionärer, liksom hela den beroendementalitet som blev betecknande för "den afrikanska socialismen", kan alltsammans hänföras till inflytandet från dessa utländska rådgivare som inte kunnat tillämpa sina idéer i sina egna länder och därför kom till Afrika för att experimentera med vår okunighet. Där fanns givetvis också våra inhemska experter, som återvänt från utlandsstudier och genast bokstavligt börja-

Peter Enahoro är chefredaktör för tidskriften Africa Now och välkänd debattör av Afrika-frågor.

de tillämpa principer som de borde ha förstått enbart kan vara riktlinjer.

Misslyckade statsingripanden

Till och med i dag finns det en ovilja att medge att de massiva statsingripandena misslyckats. Privatisering, som egentligen bara innebär liberal tolerans av individualism, uppfinningsrikedom, incitament och belöningar för tävlan, är ännu misstänkt i Afrika enligt en etik som skapats av en internationell moral och som för avsevärd tid framöver märkt afrikanen så som en ohjälplig oskuld.

När till exempel en konferens förra året hölls i Nairobi med privatisering på schemat satte arrangörerna titlen "Den skapande miljökonferensen för den effektiva privatsektorns bidrag till utvecklingen i Afrika söder om Sahara." Vad försökte man egentligen dölja?

Vi har tvingats utveckla våra ekonomier med en överbemanning och en principlöshet gentemot de anställda som de industriella länderna vid motsvarande stadium inte hade behövt uppleva.

Den berömda Arusja-deklarationen måste nu i efterhand, mot bakgrunden av 20 års erfarenhet, ses som ett typiskt uttryck för de antaganden och fördomar som präglade tänkandet i Afrika vid denna tid. Vi applåderade åt Nyerere. Vi trodde vi hade rättigheter getemot utländska investerare och deras kapital. Vi talade om för dem hur de skulle uppträda. Underförstått ansågs investerare vara en självklart roffande och icke-önskvärd skara med den enda avsikten att suga ut oss. Vi trodde också att den privata företagsamheten i sig är ond och att ett folk som nyligen uppfostrats att tänka på rege-

ringen som både en fiende och en fadersfigur plötsligt kunde fås att inse att de själva *var* staten, och att de som individer hade intressen i statens egendom. Idealiteten i Arusja-deklarationen var välmenande men sakligt naiv.

En sydostasiatisk ekonomi som Korea har genom att öppna dörrarna för amerikaner och japaner visat att investerarna om de kan lockas genom profitmotivet kan bli allierade i en utvecklingsprocess. Till skillnad från de välskötta hotellen i Söul som är privata och samägda med utlänningar, är våra statliga afrikanska hotell packade av partikongressombud, partifunktionärer och statliga gäster. Men våra välgörare, av vilka många inte skulle klara av att sälja ett begagnat frimärke till en 10-åring, drev oss vidare i våra dårska-per.

Afrika tog lån för att betala upplupna räntor på tidigare lån. Vi bad att våra skulder skulle omförhandlas, och när långivarnas tålmod började sina sökte vi pressa industriländerna till att ge oss en andel av deras BNP som förmenta avbetalningar på en vag "kolonialskuld". Våra krav riktades ironiskt nog till de skandinaviska länderna, som har gott samvete men är dåliga på geografi. De betalade oss, då de inte var säkra på om de en gång koloniserat Afrika, vilket de nu inte gjort.

Om omvärlden till sist tröttnar på våra självömkan, pustande, stänkande och vädjande poser är det därför att våra skrämmande övervärderade valutor till sist framstod som en förolämpning lika mycket som en skada. Efter att IMF insisterat på att Nigerias, Tanzanias och Sierra Leones valutor skulle göras flytande, har också dessa gått i botten.

Kostnaden för importerade varor har

samtidigt rakat i höjden. Men en omedelbar fördel är att vi afrikaner motvilligt börjar inse att vi måste börja producera för att komma någon vart. Vi måste förstå att Afrika inte kan förbli ett internationellt hjälpobjekt länge till.

Problem med IMF

IMF har ett skamfilat rykte i Afrika delvis därför att fonden introducerat den institutionaliserade arrogans och okänslighet, som följer med en stor internationell organisation. Den tycks gotta sig åt att vara ett känslolöst, fiskalt maskineri som mal på med machiavellisk hänsynslöshet, medan ledningen gömmer huvudet i själv rättfärdighetens dimmor och klampar vidare i tron att ändamålen helgar medlen.

IMF:s rykte har skadats hos afrikaner-

na också på grund av en del av den personal som arbetar på fältet. De är undantagslöst vita, något som borde vara irrelevant men som inte är det. I afrikanernas ögon framstår de som privilegierade, de som "har", och de antas därmed inte äga nog förståelse och sympati för dem som "inte har". Därtill kommer att vissa av fondens medarbetare är intellektuella pratkvagnar vars meriter består av en rad seminarieuppsatser som de läst upp för sömniga åhörare i avlägsna, amerikanskägda stiftelser. Efter att ha flytt från sitt mördande avhandlingsarbete anländer de till Afrika strålande av självsäkerhet och beredda att samarbeta enbart med presidenten och hans närmaste ministrar.

Problemet med IMF är att man inte lärt sig hur det går till i Afrika. Vilket är synd.

MARKNADS- EKONOMISK TIDSKRIFT

**Kvartalstidningen om frihet, makt
och skapande**

Beställ provnummer från Timbro, Birger Jarlegatan 6B,
114 34 Stockholm. Tel: 08-24 37 70.

Prenumeration: Helår 195 kr, studenter 95 kr.
Postgiro: 435 1808-3.